

Helsingfors åtgärdsprogram för cirkulär ekonomi

Helsingfors

Stadsmiljösektorns publikationer 2026: 27

Namn:

Helsingfors åtgärdsprogram för cirkulär ekonomi

ISSN webbversion: ISSN 2489-4230

ISBN webbversion: 978-952-386-781-9

Upphovsman:

Helsingfors stad, Stadsmiljösektorn

Servicehelhet/tjänst:

Miljötjänster, Miljöskydd och ledning

Ansvars-/kontaktpersoner:

Leona Silberstein, Satu Talvio

Omslagsbild:

Ville Varumo

Innehåll

Inledning	3
Åtgärdsprogrammets innehåll	3
Uppdatering av åtgärderna	4
Temat, mål och åtgärder	5
Byggande	5
Mål för den cirkulära ekonomin	6
Åtgärder	7
Upphandlingar	10
Miljömedvetenhet och hållbar konsumtion	12
Uppföljning och rapportering av åtgärderna	16
Kostnadseffekter av genomförandet av åtgärdsprogrammet	17

Inledning

Verksamheten i vårt samhälle bygger för närvarande starkt på så kallad linjär ekonomi; produkter tillverkas, konsumeras och kastas bort. Det här tillvägagångssättet har visat sig vara ohållbart för såväl klimatet och användningen av naturtillgångar som ekonomin och människors välfärd. Cirkulär ekonomi utgör en motpol till linjär ekonomi. Den centrala idén inom cirkulär ekonomi är att behålla produkter och material i kretsloppet så länge som möjligt genom att använda produkterna om och om igen och återvinna produkter som har nått slutet av sin livslängd genom att använda dem som råvaror i nya produkter. Cirkulär ekonomi har även en nära anknytning till delningsekonomi, där huvudvikten inte ligger på ägande, utan i stället på effektiv användning av produkter genom till exempel uthyrning och sam användning. På så sätt minskar man behovet av nya produkter.

Genom att övergå till cirkulär ekonomi kan vi spara på de minskande naturtillgångarna och förebygga uppkomsten av avfall. Cirkulär ekonomi är även en effektiv metod för att bekämpa klimatförändringen: genom att minska använd-

ningen av orörda naturtillgångar minskar vi även utsläppen från materialproduktionen. Med hjälp av cirkulär ekonomi kan man stödja sysselsättning och möjligheter att hitta arbete för personer som befinner sig i en svag sysselsättningsposition. Lösningarna inom delningsekonomi främjar invånarnas jämlika möjligheter att göra mer hållbara val i vardagen. Långsiktig ekonomisk hållbarhet kan endast uppnås genom en övergång till cirkulär ekonomi.

Av FN:s mål för hållbar utveckling främjar åtgärdsprogrammet för cirkulär ekonomi starkt mål nummer 12: att säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmetoder. Åtgärdsprogrammet stöder dessutom direkt mål 4: säkerställa jämlik utbildning av hög kvalitet som är öppen för alla samt möjligheter till livslångt lärande, mål 9: bygga hållbar infrastruktur samt främja hållbar industri och innovationer, mål 13: vidta brådskande åtgärder mot klimatförändringen och dess konsekvenser samt mål 17: i större utsträckning stödja verkställandet av hållbar utveckling och ett globalt partnerskap.

Bild 1: FN:s mål för hållbar utveckling, som främjas av åtgärdsprogrammet för cirkulär ekonomi.

Åtgärdsprogrammets innehåll

Stadsmiljönämnden godkände Helsingfors färdplan för cirkulär ekonomi och delningsekonomi i maj 2020. Färdplanen inkluderade följande fyra fokusområden: byggande, upphandlingar, växtavfall samt delningsekonomi och nya affärsmöjligheter för cirkulär ekonomi. År 2023 uppdä-

terades färdplanen för cirkulär ekonomi och delningsekonomi till Helsingfors åtgärdsprogram för cirkulär ekonomi och delningsekonomi, som godkändes av stadsstyrelsen. Fokusområdena för programmet är byggande, upphandlingar samt miljömedvetenhet och hållbar konsumtion.

År 2026 gjordes en lätt uppdatering av programmet som tjänsteuppdrag. I uppdateringen har beaktats åtgärdernas utveckling, den nya stadsstrategin samt innehållet i det nationella green deal för cirkulär ekonomi. Uppdateringar har gjorts i tätt samarbete med de aktörer som ansvarar för åtgärderna.

Stadsstyrelsen beslutade hösten 2018 att ett program för minskad plastanvändning ska utarbetas för staden, antingen som en separat helhet eller som en del av det dåvarande åtgärdsprogrammet Kolneutralt Helsingfors 2035. Att minska användningen av plast är ett väsentligt inslag i cirkulär ekonomi. Detta tema ingår även i tillämpliga delar i åtgärdsprogrammet för cirkulär ekonomi. För staden färdigställdes dessutom år 2025 en separat Färdplan för plast, där man fördjupar sig närmare i ämnet.

Samband mellan åtgärdsprogrammet och andra program och utfästelser

I Helsingfors stadsstrategi 2025–2029 konstateras att Helsingfors som aktör inom cirkulär ekonomi är större än sin storlek. Klimat och natur är ett av fundamenten i strategin. När det gäller att minska de indirekta utsläppen koncentrerar sig Helsingfors på att minska utsläppen från byggandet av hus och infrastruktur samt från offentlig upphandling.

Helsingfors stads mål för miljöskydd 2040 godkändes av stadsstyrelsen våren 2024. Det är fråga om ett dokument som styr stadens miljöskyddsarbete, som innehåller en långsiktig vision för miljöskyddet fram till 2040 samt mål på medellång sikt för olika teman inom miljöskyddet. Ett av temana är cirkulär ekonomi. Den långsiktiga visionen är att stadens och näringslivets verksamhet baserar sig på en koldioxidsnål cirkulär ekonomi där naturresurser används på ett hållbart sätt samt produkter och material hålls i omlopp så länge som möjligt. Dessutom har det ställts upp ett antal mål på medellång sikt för cirkulär ekonomi. Dessa mål förverkligas bland annat med hjälp av åtgärdsprogrammet för cirkulär ekonomi.

Hösten 2020 undertecknade borgmästaren den europeiska deklarationen för cirkulära städer (European Circular Cities Declaration), som samordnas av ICLEI och syftar till en övergång från linjär ekonomi till cirkulär ekonomi. Deklarationen innehåller en vision om en stad med cirkulär ekonomi samt tio åtgärder för att uppnå visionen. De städer som har undertecknat deklarationen förbinder sig att genomföra dessa åtgärder och rapportera vartannat år om dem till ICLEI. Helsingfors åtgärdsprogram för cirkulär ekonomi verkställer till stor del dessa åtgärder.

I åtgärdsprogrammet för cirkulär ekonomi siktar man på år 2035. Detta stämmer överens med det nationella strategiska programmet för främjande av cirkulär ekonomi, som färdigställdes 2021. Programmet sätter upp mål för användningen av naturtillgångar och fastställer åtgärder för att göra ett koldioxidneutralt samhälle som bygger på cirkulär ekonomi till en hållbar grund för Finlands ekonomi 2035. Programmets mål förverkligas bland annat med hjälp av green deal för cirkulär ekonomi som samordnas av miljöministeriet. Det är fråga om ett frivilligt strategiskt åtagande. De deltagande aktörerna förbinder sig att fastställa egna mål och åtgärder som stöder målen i det nationella programmet för cirkulär ekonomi. Helsingfors har berett sitt eget åtagande som omfattar följande två förändringsområden i green deal: En resurssmart byggd miljö och Ett regenerativt livsmedelssystem. De åtgärder som fastställs i åtagandet har inkluderats i åtgärdsprogrammet för cirkulär ekonomi.

Uppdatering av åtgärderna

Tidsspannet och målen för åtgärdsprogrammet för cirkulär ekonomi sträcker sig till 2035. Avsikten är dock att uppnå målen stegvis. Nästa delmål och åtgärder som stöder dem har fastställts för i huvudsak åren 2026–2030. En del av åtgärderna har dock inletts redan tidigare och en liten del av åtgärderna är kontinuerliga. Åtgärdsprogrammet uppdateras som tjänsteuppdrag när det behövs, följande gång dock senast 2030.

Teman, mål och åtgärder

Byggande

Byggsektorn har genom markanvändning och förbrukning av råvaror betydande inverkan på naturens mångfald och klimatförändringen; byggandet förbrukar cirka 50 procent av jordklotets naturtillgångar och cirka 40 procent av den oförädlade energin. Därtill producerar byggssektorn globalt cirka 35 procent av utsläppen av växthusgaser och 30 procent av avfallet (Källa: Miljöministeriet).

Helsingfors är en växande stad med ett ständigt behov av nya bostäder, skolor, daghem, parker och gator. Staden river och reparerar dessutom befintliga byggnader och infrastruktur. Enligt Helsingfors stadsstrategi 2025–2029 är främjandet av cirkulär ekonomi inom byggande en del av stadens näringspolitiska tyngdpunkter. Som aktör inom cirkulär ekonomi är vi större än vår storlek. Utöver de direkta utsläppen koncentrerar sig Helsingfors på att minska utsläppen från byggandet av hus och infrastruktur samt från offentlig upphandling. Staden är en föregångare till exempel när det gäller användning av kolbindande betong samt när det gäller att påskynda utsläppssnåla bygglösningar som stöder den cirkulära ekonomin. Vi skärper det krav på

koldioxidavtrycket som vi ställer på byggandet. Dessutom fokuserar man i Helsingfors klimatprogram 2026–2029 på att minska utsläppen från byggande och öka kolsänkorna.

Helsingfors stadsmiljösektors hållbarhetsprinciper styr för sin del genomförandet av cirkulär ekonomi och stöder systemisk förändring i cirkulär ekonomi i byggandet. Ändringarna i lagstiftningen som styr cirkulär ekonomi och den cirkulära ekonomins green deal inom Helsingfors stad beaktas i genomförandet av åtgärdsprogrammet. Sektorernas och affärsverkens miljöprogram kan innehålla ytterligare prioriteringar och stöd för uppfyllandet av målen.

I allt stadens byggande beaktas modellen spara-återvinn, enligt vilken man i princip strävar efter bevarande byggande och reparation. Den cirkulära ekonomin inom byggandet styrs vid planeringen av markanvändningen och genom anvisningar för byggandet. För att säkerställa den byggda miljöns långa livscykel fästs uppmärksamhet vid planeringslösningar som stöder cirkulär ekonomi samt återvunnet material och istandsättning vid planering och anskaffningar.

Bild 2: Byggsektorn har genom markanvändningen och förbrukningen av råvaror betydande inverkan på naturens mångfald och klimatförändringen. Bild: Jussi Hellsten

Mål för den cirkulära ekonomin

2020–2025	2026–2030	2031–2035
Vid planering av markanvändning och byggande råder en gemensam förståelse för cirkulär ekonomi och en föresats att förbinda sig till den.	Kriterierna gällande cirkulär ekonomi inom byggande och de nya rutinerna har blivit en etablerad del av stadens eget byggande, planeringstävlingarna och villkoren för tomtöverlåtelser.	Stadens markanvändning och byggande baserar sig på koldioxidsnål cirkulär ekonomi, där naturtillgångarna används sparsamt och koldioxidavtrycket under livscykeln är litet.

Åtgärder

Planläggning och tomtöverlåtelse

Åtgärd	Ansvarig aktör	Tidtabell
1. Främjande av cirkulär ekonomi fastställs som en central utgångspunkt för markanvändningen och stadsplaneringen. • Det planeras en stadsstruktur som stöder cirkulär ekonomi genom att det blir möjligt att temporärt förvara till exempel jordmassor och återanvändningsbara byggdelar genom att stegvis genomföra områdena. • Det skapas möjligheter att främja cirkulär ekonomi genom ändamålsenliga metoder i planläggningen, till exempel genom att utnyttja befintliga byggnader, konstruktioner och byggdelar. • En analys/kartläggning av i vilken mån reparationen av det befintliga byggnadsbeståndet och ändringen av användningsändamålet kan ersätta nybyggandet inom specifika områden genomförs. • Återanvändningen av byggdelar maximeras när det inte är möjligt att bevara byggnaderna. • Åtgärden genomförs i enlighet med Helsingfors green deal för cirkulär ekonomi.	Stadsmiljösektorn: Markanvändning och stadsstruktur/ Allmän planering av markanvändningen, Markanvändning och stadsstruktur/Detaljplanläggning, Byggnader och allmänna områden, Tjänster och tillstånd/ Miljötjänster Kansliet: Ekonomi- och planeringsavdelningen/ Områdesbyggande	2020→
2. Kriterierna för cirkulär ekonomi i villkoren för överlåtelse av tomter har tagits i bruk och deras funktion och förverkligande följs upp. På tomten styrs aktören att använda kriterierna för cirkulär ekonomi.	Stadsmiljösektorn: Markanvändning och stadsstruktur/Tomter och utveckling av markegendomen Kansliet: Ekonomi- och planeringsavdelningen/ Områdesbyggande	2020→

Byggnad av infrastruktur och anläggande av grönområden

Åtgärd	Ansvarig aktör	Tidtabell
3. Staden deltar i ett projekt som genomför den nationella färdplanen för plast, där Helsingfors har som mål att förbättra den cirkulära ekonomin gällande plast när infrastruktur byggs och grönområden anläggs. Detta görs genom att för det första avstå från onödigt användning av plast och för det andra utreda möjligheterna att ersätta jungfrulig plast med återvunnen plast eller andra material. • De viktigaste plastflödena som uppstår när staden bygger infrastruktur och anlägger grönområden kartläggs med tanke på volym, miljökonsekvenser och cirkulär ekonomi. • Projektplaneringen och byggupphandlingsprocesserna analyseras och de faser i beslutsfattandet som är centrala för materialanvändningen identifieras. • Lösningar testas för att minska användningen av plast och utnyttja återvunnen plast eller andra material inom byggande. • Direktiven gällande byggplanering och byggupphandlingar redigeras utifrån de föregående faserna. • Information ges om resultaten, och personalen utbildas.	Stadsmiljösektorn: Tjänster och tillstånd/ Miljötjänster, Byggnader och allmänna områden/Allmänna områden, Markanvändning och stadsstruktur/ Tomter och utveckling av markegendomen, Markanvändning och stadsstruktur/Trafik- och gatuplanering, Markanvändning och stadsstruktur/Stadsrums- och landskapsplanering Kansliet: Näringslivs-avdelningen/Tillväxtsektor för cirkulär ekonomi i byggbranschen	2023-2026

Åtgärd	Ansvarig aktör	Tidtabell
4. Processerna för att främja cirkulär ekonomi i planeringen och byggandet av stadsmiljön stärks. De effektivaste sätten att beakta cirkulär ekonomi i olika skeden av planering och byggande identifieras och Helsingfors green deal för cirkulär ekonomi genomförs. • De mål för cirkulär ekonomi som stöder livscykelhållbarheten fastställs för olika planeringsskeden (strategisk planering, planering av markanvändning, allmän planering och referensplanering på allmänna områden, genomförandeplanering) och beaktas i planeringen och konkurrensutsättningen av entreprenaden. • Planeringsprocesserna som styr markanvändning och byggande i stadsmiljön preciseras ur den cirkulära ekonomins synpunkt och anvisningarna och dokumentmallarna uppdateras. • Planeringslösningarnas resurseffektivitet och bedömningen av kostnaderna samt utsläppen och förbrukningen av naturresurser stärks för att förbättra livscykelhållbarheten inom byggandet.	Stadsmiljösektorn: Markanvändning och stadsstruktur, Byggnader och allmänna områden/ Allmänna områden Stadstrafik Ab Kansliet: Näringslivsavdelningen/Tillväxtsektor för cirkulär ekonomi i byggbranschen	2020-2030
5. Återanvändningen av biomaterial utvecklas. Mängderna av de olika biomassor som uppstår i stadsregionen och de nuvarande hanteringsmetoderna för dem kartläggs och rapporteringen utvecklas. På basis av kartläggningen fastställs de optimala användningsmetoderna för olika material med tanke på helheten (till exempel biokol, återvunna växtunderlag, träpålar). En biokolsvision utarbetas och förankras. I visionen definieras hur mycket biokol som inkluderas i olika byggnadsobjekt. Information ges om resultaten, och en enhetlig uppfattning och målsättningar utformas för staden.	Stadsmiljösektorn: Byggnader och allmänna områden/ Allmänna områden, Markanvändning och stadsstruktur/ Trafik- och gatuplanering, Markanvändning och stadsstruktur/ Stadsrums- och landskapsplanering Stara	2022→

Husbyggande

Åtgärd	Ansvarig aktör	Tidtabell
6. För att hitta bra lösningar inom cirkulär ekonomi görs pilotförsök med nybyggnations- och grundrenoveringsprojekt som följer principerna för cirkulär ekonomi, där man i planeringen och genomförandet av projekten fokuserar på någon av följande aspekter på cirkulär ekonomi: behärskande av materialkunskap, resursklok användning av byggmaterialet, flexibilitet, modularitet, användning av återvinningsmaterial och återvunnet material, underhållbarhet och reparerbarhet, demonterbarhet, återanvändbarhet, byggmaterialens lagring och återvinningsgrad. På basis av resultaten av pilotförsöken identifieras de lämpligaste och mest verkningsfulla åtgärderna samt verksamhetsmodellerna och etableras i praktiken. Åtgärden genomförs i enlighet med Helsingfors green deal för cirkulär ekonomi. Befintliga byggnader, konstruktioner och miljöer bevaras och utnyttjas. I projekten beräknas vilken inverkan lösningarna som främjar cirkulär ekonomi har på livscykelkostnaderna och koldioxidavtrycket under livscykeln. Informationen används som underlag för beslutsfattandet i de byggprojekt som följer.	Stadsmiljösektorn: Byggnader och allmänna områden/ Lokaler, Byggnader och allmänna områden/ Bostadsproduktionen Kansliet: Näringslivsavdelningen/Tillväxtsektor för cirkulär ekonomi i byggbranschen Heka Stadstrafik Ab	2020→

Åtgärd	Ansvarig aktör	Tidtabell
7. Krav som anknyter till cirkulär ekonomi läggs utifrån erfarenheterna av åtgärd 6 och den övriga utvecklingen inom branschen till i planeringen och genomförandet av servicebyggnader och bostadshus.	Stadsmiljösektorn: Byggnader och allmänna områden/Lokaler, Byggnader och allmänna områden/Bostadsproduktionen Heka Stadstrafik Ab	2023→

Rivning

Åtgärd	Ansvarig aktör	Tidtabell
8. Planeringen av rivningsprojekt styrs med anvisningar som beaktar den cirkulära ekonomin, och krav på cirkulär ekonomi ställs på rivningsentreprenader. Anvisningarna och kraven uppdateras vid behov på basis av erfarenheterna från pilotprojekten och den övriga utvecklingen inom branschen.	Stadsmiljösektorn: Byggnader och allmänna områden/Lokaler, Byggnader och allmänna områden/Bostadsproduktionen Kansliet: Näringslivsavdelningen/Tillväxtsektor för cirkulär ekonomi i byggbranschen Heka Stadstrafik Ab	2020→
9. En verksamhetsmodell utarbetas för rivnings- och renoveringsprojekt i syfte att främja återanvändning som sådan av lösöre, utrustning och byggnadsdelar antingen inom staden eller utanför stadsorganisationen.	Stadsmiljösektorn: Byggnader och allmänna områden/Lokaler, Byggnader och allmänna områden/Bostadsproduktionen Kansliet: Näringslivsavdelningen/Tillväxtsektor för cirkulär ekonomi i byggbranschen Stara Heka	2020→

Affärsverksamhet inom cirkulär ekonomi

Åtgärd	Ansvarig aktör	Tidtabell
10. Affärsverksamheten gällande cirkulär ekonomi inom byggande påskyndas och etableras och återanvändningen av byggmaterial och byggnadsdelar främjas i enlighet med Helsingfors green deal för cirkulär ekonomi. - Kompetens som är förenlig med cirkulär ekonomi utvecklas inom rivningsprojekt, nybyggnations- och grundrenoveringsprojekt samt påvisande av materialens lämplighet. - Dialoger och pilotprojekt genomförs tillsammans med staden och privata aktörer. - Forskningssamarbete idkas gällande bland annat utveckling och testning av återvunnet material. - Nationellt och internationellt samarbete idkas, och ett nätverk för aktörer inom cirkulär ekonomi skapas.	Kansliet: Näringslivsavdelningen/Tillväxtsektor för cirkulär ekonomi i byggbranschen Stadsmiljösektorn: Markanvändning och stadsstruktur, Byggnader och allmänna områden	2021→

Centrala indikatorer

Indikator	Enhet
Mängd schaktmassor och stenmaterial som utnyttjas vid bygge av stadens egna byggplatser på allmänna områden	t
Andel återvunnet material på stadens egna byggplatser för anläggningsarbeten	%
Antal pilotprojekt för cirkulär ekonomi inom servicebyggande	st.
Antal pilotprojekt för cirkulär ekonomi inom bostadsbyggande	st.
En utredning om återanvändning av byggnadsdelar i projekt för rivning och totalrenovering inom service- och bostadsbyggande.	%
Antal krav på cirkulär ekonomi för alla projekt som omfattar servicebyggnader och hyresbostadshus som finansieras med statliga räntestödslån	st.

Upphandlingar

Helsingfors stad gör årligen upphandlingar för cirka fem miljarder euro. Upphandlingsvolymen är betydande. Vilka slags upphandlingar vi gör har därför betydelse också ur miljöperspektiv. Om vi iakttar principerna för cirkulär ekonomi i våra upphandlingar kan vi minska den materialförbrukning och de utsläpp som tillverkningen av produkterna orsakar samt mängden avfall som uppkommer.

Som Finlands största offentliga upphandlare arbetar Helsingfors, i enlighet med Helsingfors stadsstrategi 2025–2029, även för att minska de indirekta utsläppen och konsekvenserna för naturen vid upphandlingar. Stadens upphandlingar

styrts av den upphandlingsstrategi som godkändes 2020, där ett av huvudtemana är effektivitet och ansvarsfullhet. I upphandlingsstrategin konstateras att Helsingfors stöder uppkomsten av en ansvarsfull hemmamarknad genom att agera som en vägvisare i utvecklingen och införandet av energi- och materialeffektiva nya lösningar, som främjar cirkulär ekonomi och bevarandet av naturens mångfald. En mätare som har angetts för uppnåendet av ansvarsfullhetsmålen är andelen projekt som främjar genomförandet av färdplanen för cirkulär ekonomi och delningsekonomi. Uppdateringen av upphandlingsstrategin till upphandlingsprinciper görs under 2026.

Bild 3. Om vi iakttar principerna för cirkulär ekonomi i våra upphandlingar kan vi minska den materialförbrukning och de utsläpp som tillverkningen av produkterna orsakar samt mängden avfall som uppkommer. Bild: Riku Pihlanto

Mål för den cirkulära ekonomin

2020-2025	2026-2030	2031-2035
Stadens förståelse för och kompetens inom upphandlingar som är förenliga med cirkulär ekonomi har ökat.	Staden har fastställt ett bindande procentmål för hur stor andel av stadens upphandlingar som ska tillämpa kriterier för cirkulär ekonomi.	Stadens upphandlingar bygger på koldioxidsnål cirkulär ekonomi, vilket innebär sparsam användning av jungfruliga naturtillgångar och förebyggande av uppkomsten av avfall.

Åtgärder

Åtgärd	Ansvarig aktör	Tidtabell
11. Det kartläggs hur stor andel av stadens årliga upphandlingar som är sådana där det är möjligt att påverka genom kriterier för cirkulär ekonomi.	Ansvarig part: Kansliet: Ekonomi- och planeringsavdelningen/Upphandlingar och konkurrensut-sättning Stadsmiljösektorn: Tjänster och tillstånd/ Miljötjänster	2027
12. Tidtabell: 2027 Kriterier som främjar produkternas och tekniska konstruktioner (till exempel utomhus- och inomhusinredning, hustekniska produkter, konstruktioner och byggedelar, utomhuskonstruktioner och -utrustning, ytbeläggningar, maskiner, fordon, textilier, IKT-utrustning) cirkulär ekonomi läggs till i stadens upphandlingar. Kriterierna kan gälla bland annat återvinningsmaterial, planeringens tekniska krav, återanvändning, löstagbarhet, underhållbarhet, garantitid, reparerbarhet och återvinningsbarhet. Tjänsteupphandlingar genomförs när de till sina livscykeleffekter bedöms vara ett bättre alternativ än produktupphandlingarna. Vid beredningen av upphandlingar utnyttjas marknadsdialoger med hjälp av vilka man informerar om stadens mål, och utreder marknadens beredskap att genomföra lösningar som stöder cirkulär ekonomi.	Kansliet: Ekonomi- och planeringsavdelningen/ Upphandlingar och konkurrensut-sättning, Näringslivsavdelningen / Tillväxtsektor för cirkulär ekonomi i byggbranschen Stadsmiljösektorn: Tjänster och tillstånd/ Miljötjänster Alla sektorer och affärsverk DigiHelsinki	2020→
13. Staden deltar aktivt i forsknings- och utvecklingsarbetet gällande kritiska råvaror och deltar i projekt och försök som behandlar ämnet. En utredning görs av vilka centrala upphandlingsgrupper i staden som är förknippade med kritiska råvaror. För dessa grupper görs pilotförsök med och införs upphandlingskriterier som främjar bland annat återvinning och ersättande av kritiska råvaror samt förverkligande av social ansvarsfullhet.	Stadsmiljösektorn: Tjänster och tillstånd/ Miljötjänster Kansliet: Näringslivsavdelningen/Tillväxtsektor för cirkulär ekonomi i byggbranschen Alla sektorer och affärsverk	2023→

Centrala indikatorer

Indikator	Enhet
Andel upphandlingar där man använt kriterier som främjar cirkulär ekonomi	%

Miljömedvetenhet och hållbar konsumtion

En övergripande övergång till cirkulär ekonomi förutsätter att man tillägnar sig cirkulär ekonomi som idé i all stadens verksamhet – inte enbart i fråga om investeringar och upphandlingar, utan även i underhållet och användningen av de befintliga resurserna.

Helsingfors konsumtionsrelaterade utsläpp är mer än dubbelt så stora som direkta utsläpp inom stadsområdet. De konsumtionsrelaterade miljökonsekvenserna dämpas genom att se till att produkterna förblir i användning och är kvar i kretsloppet så länge som möjligt genom underhåll, reparation, sam användning och delning. Underhållet och reparationen av produkterna erbjuder även sysselsättningsmöjligheter för

personer som befinner sig i en svag sysselsättningsposition samt praktik- och yrkesprovsmöjligheter för studerande.

Helsingfors green deal för cirkulär ekonomi inbegriper en åtgärd som riktar sig till förändringsområdet Ett regenerativt livsmedelssystem. Målet med åtgärden är att den kost som år 2035 erbjuds i stadens måltidstjänster ska överensstämma med de långsiktiga målen för de finländska näringsrekommendationerna och de kundgruppsspecifika rekommendationerna om måltider också med beaktande av deras klimat- och miljömål, och således också överensstämma med målen för en planetarisk kost.

Bild 4: De konsumtionsrelaterade miljökonsekvenserna dämpas genom att se till att produkterna förblir i användning och är kvar i kretsloppet så länge som möjligt genom underhåll, reparation, sam användning och delning. Bild: Riku Pihlanto

Mål för den cirkulära ekonomin

2020-2025	2026-2030	2031-2035
Stadens personal har ökat sin kompetens inom cirkulär ekonomi och hållbara lösningar. Invånarnas medvetenhet om tjänster inom cirkulär ekonomi har ökat.	Staden prioriterar lösningar där produkter och material används och blir kvar i kretsloppet så länge som möjligt. Invånare och besökare använder aktivt och i stor utsträckning de tjänster inom cirkulär ekonomi som står till buds i staden.	Principerna för cirkulär ekonomi iaktas i all stadens verksamhet; resurserna används effektivt genom bland annat sam användning och delning, och avfallsmängden har reducerats. Hållbar konsumtion är en del av invånarnas vardag.

Åtgärder

Åtgärd	Ansvarig aktör	Tidtabell
14. Utbildning inom cirkulär ekonomi ordnas för stadens anställda och beslutsfattare samt för turism- och evenemangsarrangörer i regionen. Det ges aktiv och mångsidig information om aktuella frågor som anknyter till cirkulär ekonomi.	Stadsmiljösektorn: Tjänster och tillstånd/ Miljötjänster Kansliet: Näringslivsavdelningen/Turism och destinationstjänster Alla sektorer och affärsverk	2020→
15. En gemensam verksamhetsmodell som syftar till omfattande återanvändning av lösöre skapas för stadsorganisationen. Verksamhetskonceptet implementeras genom aktiv kommunikation och personalutbildning.	Stadsmiljösektorn: Tjänster och tillstånd/ Miljötjänster Stara Alla sektorer och affärsverk	2022-2029
16. En stadsgemensam IKT-utrustningspolitik utarbetas. I planen dras det upp riktlinjer med vilka man främjar utrustningens långa livscykel och en resurseffektiv användning som baserar sig på behovsprövning.	Stadsmiljösektorn: Tjänster och tillstånd/ Miljötjänster Kansliet: Digitaliseringsavdelningen Alla sektorer och affärsverk	2026-2029

Åtgärd	Ansvarig aktör	Tidtabell
17. För att Helsingfors green deal för cirkulär ekonomi ska kunna genomföras utarbetas och förankras en färdplan för stadens måltidstjänster och branscher som skaffar dem. Färdplanen anger behövliga konkreta åtgärder och ansvariga aktörer samt styr stadens verksamhet. Arbetet stöds av en arbetsgrupp som består av stadens experter och vid behov av inbjudna externa representanter. • Mål fastställs för konsumtionen av kött och mjölk enligt kundgrupp, med beaktande av antalet måltider som ätits, portionsstorlekar samt måltidsrekommendationer enligt kundgrupp. • I planeringen av menyn beaktas olika intressentgruppers delaktighet, öppenhet i receptutvecklingen, matens smaklighet samt hållbarhetsaspekterna hos råvaror som används i matutbudet • Matfostran främjas inom småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen och på andra stadiet	Fostrans- och utbildningssektorn: Gemensamma tjänster/ Utvecklingstjänster, Gemensamma tjänster/ Ekonomi- och planeringstjänster Social-, hälsovårds- och räddningssektorn: Gemensamma tjänster/ Upphandlings- och avtalstjänster Palvelukeskus Helsinki: Multiservice Stadsmiljösektorn: Tjänster och tillstånd/ Miljötjänster	2026 →
18. Matsvinnet minskas och användningen av matsvinn effektivteras inom fostrans- och utbildningssektorns, social-, hälsovårds- och räddningssektorns samt matserviceproducenternas verksamhet. • Intressentgrupper involveras i reduceringen av matsvinnet • Samarbetet mellan beställare och matserviceproducenter ökas i syfte att minska matsvinn • Kriterier som syftar till reducering av matsvinnet tas i bruk inom upphandlingarna av matservice. Servicebeskrivningar utvecklas med tanke på matsvinnet, med beaktande av de mer omfattande hållbarhetsmålen för mat. • Uppföljningen av matkonsumtion och matsvinn utvecklas • Verksamhetsmodeller som skapats för utnyttjande av matsvinn förankras.	Fostrans- och utbildningssektorn: Gemensamma tjänster/ Utvecklingstjänster, Gemensamma tjänster/ Ekonomi- och planeringstjänster Social-, hälsovårds- och räddningssektorn: Gemensamma tjänster/ Upphandlings- och avtalstjänster Palvelukeskus Helsinki: Multiservice Kansliet: Kommunikationsavdelningen/Stadin Safka	2023→
19. Planeringsprinciper som syftar till smidigare invånaranvändning av lokalerna bereds i samarbete med sektorerna. • Syftet med planeringsprinciperna är att beskriva vilka faktorer med anknytning till invånaranvändningen som ska beaktas i byggprojekt som gäller stadens nya fastigheter och fastigheter som ska grundrenoveras. • Principerna styr planeringen: hur man utrustar och placerar lokaler för bostadsändamål i byggnaden. • Principerna beskriver hur man i upphandlingarna tar hänsyn till att passerkontrollen och låsningen är kompatibla med lokalbokningssystemet. • Sektorerna inkluderar principerna i sina planeringsdirektiv och behovsbeskrivningar. • Beredningen görs som en del av styrningen enligt hanteeringsmodellen för lokalbokningshelheten.	Stadsmiljösektorn: Byggnader och allmänna områden/Lokaler Kultur- och fritidssektorn: Gemensamma tjänster/Utvecklings- och digitala tjänster Alla sektorer	2022-2026

Åtgärd	Ansvarig aktör	Tidtabell
20. En effektiv användning av bibliotekets lokaler och utrustning främjas.	Kultur- och fritidssektorn: Biblioteksservice-helheten Stadsmiljösektorn: Tjänster och tillstånd/Miljötjänster	2022→
21. Helheten Cirkulär ekonomi på Huvudstadsregionens servicekarta upprätthålls och utvecklas, och invånare och turister informeras om det.	Stadsmiljösektorn: Tjänster och tillstånd/Miljötjänster Kansliet: Digitaliseringsavdelningen	2022→
22. Konceptet för det evenemang gällande cirkulär ekonomi som ordnades 2022 vidareutvecklas, och olika tillställningar på temat cirkulär ekonomi ordnas för stadens invånare.	Stadsmiljösektorn: Tjänster och tillstånd/Miljötjänster Alla sektorer och affärsverk	2023→
23. Ett program inom cirkulär ekonomi genomförs för turism och evenemang. Programmet innehåller följande helheter, som kompletteras beroende på situationen: • Införandet av utomstående certifiering främjas genom att företagen stöds med utbildningar, verkstäder och eventuella ekonomiska understöd (projektfinansieringar eller andra utomstående aktörer). • Införandet av programmet Sustainable Travel Finland i företag främjas. • Ett evenemang som anknyter till cirkulär ekonomi genomförs minst en gång per år för företag inom turism- och evenemangsbranschen. • Information om god praxis tillhandahålls med hjälp av olika informationskanaler. • Samarbetet ökas både inom staden och med aktörer utanför staden (bland annat läroanstalter, organisationer).	Kansliet: Näringslivsavdelningen/Turism och destinationstjänster	2023→

Centrala indikatorer

Indikator	Enhet
Andel återanvända möbler av anskaffade möbler per sektor	%
Konsumtion av köttprodukter i stadens måltidstjänster	g/kund/vecka
Konsumtion av mjölkprodukter i stadens måltidstjänster	g/kund/dag
Mängd matsvinn i stadsorganisationens måltidstjänster	g/matgäst
Antal aktörer inom cirkulär ekonomi på servicekartan	st.

Uppföljning och rapportering av åtgärderna

Hur åtgärderna framskrider följs upp med hjälp av tjänsten Ympäristövahti, och åtgärderna rapporteras årligen i stadens miljörapport. Genomförandet av åtgärderna för byggande av åtgärdsprogrammet följs upp och styrs också i

styrgruppen för tillväxtsektorn för cirkulär ekonomi inom stadsbyggande. Framskridandet av green deal för cirkulär ekonomi rapporteras vart tredje år på plattformen Åtagande2050.

Kostnadseffekter av genomförandet av åtgärdsprogrammet

I stadsstyrelsens beslut om godkännande av åtgärdsprogrammet för cirkulär ekonomi och delningsekonomi (2023) förutsätts att de ekonomiska konsekvenserna och miljökonsekvenserna under varje åtgärds livscykel bedöms noggrannare innan åtgärden genomförs. Åtgärderna främjas inom ramen för den tillgängliga budgeten.

Åtgärdsprogrammet för cirkulär ekonomi innehåller nu totalt 22 åtgärder. Varje åtgärds preliminära kostnadseffekter, resursbehov och miljöfördelar har bedömts på den tregradiga skalan liten, medelstor, stor. En liten kostnad är 0–50 000 euro, en medelstor 50 000–500 000 och en stor kostnad över 500 000 euro. Uppskattningarna är riktgivande.

Fyra åtgärder har uppskattats medföra stora kostnader. Dessa åtgärder anknyter framför allt till pilotförsöken med de nya tillvägagångssätt och lösningar som ska utvecklas inom byggande och rivning. Den cirkulära ekonomin inom byggande är bara i startfasen. Att beakta aspekter som hänför sig till cirkulär ekonomi och i samband med planeringen bedöma konsekvenserna under livscykeln kräver därför mer tid och resurser än vanlig planering. Lösningar som är förenliga med cirkulär ekonomi är för närvarande även dyra. Det kan dock antas att situationen förändras när kompetensen ökar och tillvägagångssätt som är förenliga med cirkulär ekonomi blir etablerade. Många lösningar som bygger på cirkulär ekonomi kan även visa sig vara förmånligare ur livscykelperspektiv och nyttiga med tanke på kolbindningen. Att satsa på återanvändning av byggnadsdelar och byggmaterial stärker dessutom stadens resiliens beträffande prisfluktuationer på byggmaterial.

När det gäller planeringen av markanvändningen och byggandet har sex åtgärder bedömts medföra stora resursbehov, medan det uppskattade resursbehovet i resten av åtgärderna är medelstort. Det behövs även mycket resurser för att främja återanvändningen av stadens lösöre och i åtgärden som främjar hållbarhetsomställningen inom livsmedelskedjan. Alla dessa åtgärder har dock bedömts vara till stor eller medelstor nytta med tanke på förbrukningen av naturtillgångar och dämpandet av utsläpp.

Tre av åtgärderna har bedömts ha potential för ekonomiska besparingar. Dessa åtgärder hänför sig till främjande av cirkulär ekonomi för infrastrukturbyggande, återanvändning av lösöre samt smidigare användning av lokalerna av invånarna.

Det är svårt att på förhand noggrant bedöma alla ekologiska och ekonomiska konsekvenser av åtgärderna i åtgärdsprogrammet för cirkulär ekonomi, eftersom de slutliga konsekvenserna i stor utsträckning beror på vilka lösningar som väljs och lösningarnas omfattning. I många fall visar sig konsekvenserna även med fördröjning: att satsa på hållbara, reparerbara och återanvändbara lösningar kan vara dyrare i investeringsskedet, men ändå visa sig vara det förmånligare alternativet under livscykeln. För att skapa klarhet i dessa konsekvenser är det även viktigt att i fråga om upphandlingar och investeringar utveckla en kostnads- och miljökonsekvensbedömning som omfattar hela livscykeln.

Helsingfors

**Helsingfors stad
Stadskansliet**

Norra Esplanaden 11–13
00170 Helsingfors
PB 1
00099 Helsingfors stad
Telefonväxel 09 310 1641

www.hel.fi